

143. Cs. Gyimesi Éva egyetemi tanár tiltakozó levele Viorica Nicolau tanügyminiszter-helyettesnek. Kolozsvár, 1988. április 5.

Tisztelt asszonyom!

Ismeretségünk okán folyamodom ahhoz, hogy levelet írjak Önnek. Igaz ugyan, hogy egyikünk sem óhajtotta ezt az ismeretséget. Önnek az volt a feladata, hogy közölje velem, amit a belügyi szervek tudomásomra akartak hozni: mindenekelőtt, hogy tűrhetetlennek tartják úgynevezett „nacionalista” megnyilvánulásaimat. Találkozásunk nem eredményezett dialógust; nekem csak annyi maradt, hogy megjegyezzem: nem vagyok nacionalista, legalábbis abban az elmarasztalható értelemben nem, ahogyan az Ön megbízói ezt felfogják.

Ezúton szeretném elmondani, amire akkor nem volt lehetőségem; és felbátorít erre az Ön utolsó mondata is, miszerint reméli, hogy eredményesen fogunk együtt dolgozni a román tanügy keretében. Erre alapozva kérem, hallgasson meg.

Nacionalistának nevezett magatartásom egyetlen oka, hogy ismételten kifejeztem: nem értek egyet a Minisztérium kihelyezési gyakorlatával. Ez a gyakorlat ugyanis évek óta semmibe veszi az állampolgári jogokat. Valamennyi végzett diákot röghöz köti, szabadságukban korlátozza őket, figyelmen kívül hagyja a szülőhely, a család, a házastárs, a tanulmányi eredmények alapján jogosan támasztott elhelyezkedési igényeket. A kisebbségi értelmiséget ez kétszeresen is sújtja, mert legtöbb esetben megfosztja anyanyelvi, kulturális környezetétől is.

Mint a kolozsvári magyar nyelv- és irodalomtudományi tanszék tagja több alkalommal fordultam – közvetve és közvetlenül – a Minisztériumhoz hallgatóink kihelyezése ügyében, és mindig eredménytelenül. Csupán kihallgatás és fenyegetés volt a következmény, mintha állampolgári illojalitást követtem volna el. Holott a tény, hogy felsőbb szerveinkhez fordultam, nem lehet illojalitásnak nevezni, hisz ez annak a hitnek a jele, hogy a probléma hivatalos úton megoldható.

Ebben a pillanatban is ezzel a hittel fordulok Önhöz. Mint Ön is tudja, az utóbbi években a szakunknak megfelelő iskolai állásokat nem töltik be a mi szakképesített végzőseinkkel, sok helyen érettségizettek és más-szakosok tanítják a magyar nyelvet és irodalmat. Ezzel egyidejűleg hallgatóinkat második szakjukkal helyezik ki, szülőföldjüktől 400-800 km távolságra, elszakítva őket szüleiktől, olykor házastársuktól is, és attól a lehetőségtől, hogy a tőlünk kapott és önképzéssel szerzett szakismereteket valóban hasznosítsák. Mint értésemre adta, Ön is anya, tehát el tudja képzelni, milyen egzisztenciális és lelki problémákat okozott ez a helyzet.

Mejegyzem, hogy Moldva, Olténia, Dobruzsza olyan falvaiba nevezik ki őket, ahol angol, francia, orosz, vagy német nyelvből egy fél katedra sem jön ki számukra, ami a rendelkezések értelmében illegális eljárás, mert az ilyen katedrákat nem is szabadna meghirdetni. Nyolc-tíz nyelvóra mellett mindenfélét kell tanítaniuk a kémiaától kezdve a testnevelésig. Saját szülőföldjükön, saját megyéjükben olyan betöltetlen katedrák vannak, amelyek viszont megfelelnek szakképesítésüknek, ennek ellenére sem távoznak arról a helyről, ahová központilag kiküldték őket. Egy részük már is arra kényszerült, hogy inkább lemondjon tanári hivatásáról, másutt helyezkedjék el, vagy pedig elhagyja az országot. Tehetséges, jól képzett embereket akadályoznak meg abban, hogy akár „A” vagy „B” szakjukkal teljes katedrán színvonalas, hasznos munkát végezhesse, miközben – ismétlem – a képzettségükhöz illő helyekben nincs hiány.

Ez a kihelyezési mód a kényszerlakhelyhez kötés egyik formája, az erdélyi magyar tanfelügyelőségeknek ugyanis megtiltották, hogy a mi végzetteinkkel töltsék be az üres, vagy

megüresedő állásokat. A cél – úgy tűnik – az, hogy az erdélyi magyar értelmiséget, orvosokat, mérnököket, tanárokat minél távolabb helyezték el attól a népességtől, amelynek anyanyelvű kultúráját képviselni és fejleszteni hivatottak. Ennek a helyhezkötésnek egy másik következménye, hogy kimagaslóan tehetséges, régóta publikáló fiatal íróink a megüresedett szerkesztőségi, kiadói állásokban sem tudnak elhelyezkedni, minthogy ennek feltétele a megfelelő illetőségű személyazonossági igazolvány lenne, így a megfelelő intézményektől távoli vidékeken kényszerülnek maradni. Ennek következtében sem az anyanyelvű iskolai részlegek, sem a folyóiratok, újságok, kiadói szerkesztőségek nem tudják hatékonyan betölteni szerepüket a nemzeti kisebbség nyelvén ek, kultúrájának ápolása, fejlesztése terén, holott ez alkotmányos jogaink közé tartozik.

Most csak ezekre a problémákra szorítkozom, és kérem, szíveskedjék közbenjárni a kihelyezési gyakorlat racionalizálása érdekében. Kérem, tegye a Minisztérium lehetővé, hogy a végzettjeink és általában a magyar anyanyelvű értelmiségiek kerülhessenek magyar tannyelvű iskolába, és olyan intézményekbe, ahol ezt a kultúrát ápolhatják, bizonyítékként annak, hogy Romániában biztosítva van az egyenjogúság. Ha nem központilag biztosítanak szakjuknak és eredményeiknek megfelelő választási lehetőséget, akkor legalább egyénileg kereshessenek állást a lakóhelyükhöz közel eső körzetekben.

Bízva az Ön jóindulatú segítségében, tisztelettel

Cs. Gyimesi Éva

Erdélyi Magyar Hírügynökség, 1988/22. sz. jelentés.